

גיליון מס' 553 פרשת כי תשא
תשפ"ד שנה שנים עשרה

גליון זה יוצא
לזכות סבי היקר
ר' יוסף יעקב בן בלומה
לרפו"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - שנה מעוברת

והיינו דשנה דידיה אינה בת י"ב חדש כיון דירד לשדהו בחדש העיבור).

ונשאל רבינו דדילמא רק בבתי ערי חומה איכא דין דשנה תמימה, אבל לגבי בר מצוה כיון שבתאריך זה כבר היה בעולם נמצא דעברו עליו כבר י"ג שנה, ענה לו רבינו גם בבר מצוה צריך שיהיה שנים תמימות ואפשר דילפי' ליה מבתי ערי חומה, (שם) וכ"כ הברכי יוסף סי' נ"ה סק"ח בשם השיטה מקובצת ערכין ל"א ב' או ח' ו"ע"ש עוד שאמר רבינו, דב' חדשי אדר כחדש אחד ניהו, ממילא אע"ג דאיהו כבר היה בעולם בא' אדר ב', מ"מ בעי י"ג שנים מזמן לידתו, וכיון דתרוייהו אדר ע"כ חשיב כנולד בכ"ט אדר דפשוטה, וכ"ז שלא הגיע יום זה אינו מתחייב במצוות).

נולד בל' אדר א' בשנה מעוברת והבר מצוה בשנה פשוטה
עוד נשאל רבינו זצ"ל, במי שנולד בשנה מעוברת בל' אדר הראשון, והשנה שבה הוא מגיע למצות היא שנה פשוטה, שאין בה ל' אדר, מתי הוא נעשה בר מצוה, והשיב רבינו זצ"ל בר"ח ניסן, (שם סי' ת"א ועי' בירור הלכה שכ"כ בשם מרן הקה"י זצ"ל).

נולד בל' שבט בשנה פשוטה מתי נעשה בר מצוה
נשאל רבינו זצ"ל, הנולד בשנה פשוטה בל' שבט והשנה הי"ג היא שנה מעוברת, אימתי נעשה בר מצוה האם בל' שבט או בל' אדר הראשון, והשיב, בשבט, (שערי ציון ח"א שיח חיים עניני שנה מעוברת אות ה).

ה'חובות' של רבינו זצ"ל בשנה מעוברת
שאלו לרבינו זצ"ל, אם נכונה השמועה שבשנה מעוברת יש לו יותר זמן לכתיבת ספריו, והשיב רבינו, זה נכון, שתמיד בשנה מעוברת היה לו יותר זמן לכתיבת הספרים, אבל אמר, השנה הענין אחרת משום שיש הרבה מכתבים שצריך להשיב עליהם וזה גוזל הרבה מזמנו, ובסוף השנה לפני פסח יש פחות 'חובות' בלימוד משום שאז נמצא אחר סיום הרמב"ם והשו"ע והירושלמי, ונשארים רק קצת דפים מהבבלי שצריך ללמוד מחובות הלימודים היומיים. וביום י"ד אדר א' אמר רבינו, שעדיין אוהז בסדר טהרות ובקרום מתחיל מסכת נדה' ביומיים הראשונים לומד כרגיל שמונה דפים ואח"כ יורד לדף ליום מפני שהשנה מעוברת והסיום עושה בערב פסח, (להדבק ח"א עמוד רפ"ח, ס' החובות עמוד ל"ט). רבינו אמר בשנה מעוברת בחודש אדר ב' אני לומד פחות דפי גמרא ליום אז בדרך כלל יש לי זמן יותר לכתוב את הספרים, (מנחת תודה עמוד ר), בזמן ימי השבעה על אחותו הרבנית ברמן ע"ה כשדיברו עם רבינו מה יהיה עם החובות אמר שזו שנה מעוברת ויהיה מן היותר להשלימם, ושאלו איך היה בשנת האבל על אביו מקל הקה"י זצ"ל, ואמר שאינו זוכר ופעם אחת השיב שגם אצל האבא וגם אצל האמא היה שנה מעוברת, (ספר החובות פ"ג עמוד ל"ח).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתני מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

לקראת יום היארצייט השני לרבנו זצוק"ל סיימנו בימים אלו את עימוד הספר
"דברי שי"ח" חלק ב' ובו 700 עמודים על עניני המועדים על פי מועדי השנה
הזדמנות מיוחדת להקדיש ולהנציח בספר חשוב זה לפרטים: 053-3145900

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

לטהר הארץ לביאת משיח בשנה מעוברת
כתב רבינו זצ"ל, במש"כ בקרא דחזקאל (פל"ט י"ב) אחר מלחמת גוג ומגוג, וקברום בית ישראל למען טהר את הארץ שבעה חדשים, דיש ליתן טעם למה דוקא שבעה חדשים, ויש לומר ע"פ המבואר בטור (או"ח סימן ת"צ) בשם רבינו האי גאון זצ"ל, דמלחמת גוג ומגוג יהיה בחג הסוכות, ויש להטהר מהחג ועד הפסח שיוכלו ישראל להביא עכ"פ פסח שני בטהרה, ואם נימא שהשנה שמשח יבא בא תהיה שנה מעוברת א"כ הוא מדויק מאד, שיוגמר ממש בפסח כדי שיוכלו לעשות הפסח בטהרה, (טעמא דקרא יחזקאל שם).

בר מצוה בשנה מעוברת

וכתב רבינו זצ"ל, בשו"ע או"ח (סי' נ"ה ס"י) פסק בשם תשו' ר"י מינץ (סי' ט') דנער שנולד באדר בשנה פשוטה ונעשה בר מצוה במעוברת אינו בר מצוה עד אדר ב' ומפרש שם טעמו משום דפורים באדר ב' אלמא דאדר ב' עיקר, וצ"ע דגבי פורים קראי דרשי' בגמ', ואולי ס"ל דילפי' מינה, ולכאור' הול"ל טעמא משום דאדר הראשון תוספת כדמסיק בירושלמי, ואף על גב דביא"צ פסק הרמ"א (סי' תקס"ח ס"ז) בשם הר"י מינץ להתענות באדר א', שם שאני דתלוי ב"ב חדש כמבואר במהר"י מינץ שם, ונראה דהחזקוני שהביא בס"פ בשלח בחר לנו אנשים שנולדו באדר השני ואין להם לירא ממכשפות שהרי אין בו מזל ובני עמלק מכשפים הם ויש להם יכולת ב"ב מזלות ובעת שאין בו מזל אין כישוף מצליח והוא ממדרש בס' והזהיר פ' יתרו אותו מדרש ס"ל דאדר השני תוספת דאי אדר א' תוספת אמאי אין מזל לאדר שני, (שקל הקודש שם).

למה מוסיפין לכפרת פשע בשנה מעוברת

נשאל רבינו זצ"ל, מדוע רק בשנה מעוברת מוסיפים במוסף של ראש חודש ולכפרת פשע ולא בשאר השנים, והשיב רבינו, כמ"ש (פסחים נ"ו א') לגבי חזקי' שהוצרך לכפרה על שעיר, (עזרת אליעזר תפילה ח"ב עמוד פ"ב).

בר מצוה לנולד בכ"ט אדר בשנה מעוברת

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ השו"ע (סי' נ"ה ס"י) לגבי מי שנולד בכ"ט אדר בשנה מעוברת, ושנת הי"ג היא שנה פשוטה, נדעשה בר מצוה בכ"ט באדר, ואילו זה שנולד אחריו בא' אדר ב' נעשה בר מצוה בא' אדר, ותמוה דהרי הראשון בא' אדר ב' כבר היה ילוד, ונמצא דבא' אדר בוודאי כבר מלאו לו י"ג שנה, ולמה הנולד תחילה נעשה בר מצוה רק בכ"ט אדר. והשיב רבינו זצ"ל, השנים לפי הקביעות, (דעת נוטה כת"י דיני קדיש סי' ת ובהערות שם דכוונת רבינו דשנה אינה רק בת י"ב חדש, אלא לפי קביעות השנים מעוברות או פשוטות) נקבע אף שנה דידיה, וממילא היכא דנולד באדר הראשון הרי דשנה דידיה היא שנה די"ג חדש, וממילא רק בכ"ט אדר תמה שנתו, וכ"כ הבית יוסף (סי' נ"ה) דהוא כמש"כ בגמ' ערכין (ל"א א') לגבי בתי ערי חומה אמר רבי אבא בר ממל מכר שני בתי ערי חומה, אחד בחמשה עשר באדר הראשון ואחד באחד באדר השני, זה שמכר לו באדר השני, כיון שהגיע יום אחד באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה, זה שמכר לו בחמשה עשר של אדר הראשון, לא עלתה לו שנה עד חמשה עשר באדר של שנה הבאה, מתקיף לה רבינא, ולימא ליה אנא קדים שחין נורא מקמא דידך, ופירש"י אני היסקתי ונשתמשתי בבית קודם ממך ושלך נחלט באחד באדר ושלי לא תיחלט, ומשני, משום דאמר ליה את נחית לעיבורא,

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפני רבינו מרן זצוק"ל!

נדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה:

פרישת וקהל - הגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל (י"ח אדר א' תשע"ט) | פרישת פקדי - שלושים לפטירתה הדיין הגאון רבי יעקב ישראל פון (נלב"ע ג' אדר א' תשפ"ד)

פרישת וקרא - הגאון רבי נפתלי מפלי כח"ס זכר נפתלי (ג' אדר) | פרישת צו - ניסן ובין האומנים - החברותא הגאון רבי אלעזר צדוק טורציין ("בניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי נותתיהו זאב שטיגל זצ"ל (י"א אדר תש"כ)

לימים, כאשר היה מזדמן רבינו למקום, בעיקר כאשר הזמן לשמש כסנדק בבית שהתקיימה בישיבה, היה מראה בערגה על פינה צדדית "כאן גרנו עם אבא בילדות".

כתלמיד בישיבה

רבינו עצמו היה תלמיד מן המניין בישיבת בית יוסף לפרק זמן לא ארוך. היה זה כאשר סיים את שנות הלימודים בישיבה לצעירים 'תפארת ציון', הלך ללמוד בישיבת 'בית יוסף' תקופה של כחצי שנה. היה זה לבקשת אביו - ראש הישיבה, שאמר לו כי היות ועומדים להתחיל בישיבה את מסכת יבמות, שהיא מסכת קשה, הוא רוצה שילמד אצלו.

ורבינו סיפר שאביו היה אומר 'שיעור כללי לתלמידי הישיבה פעמיים בשבוע, בימים שני וחמישי, והתקדמו די מהר והגיעו באותה הזמן עד דף ס' (!!!), והסטיפלער אמר לרבינו שישלים את לימוד המסכת לבדו.

שמו המלא

רבי נותתיהו היה מוכר למשפחתו וקרוביו בשם "מתתיהו זאב", אך רבינו היה מעיר כי שמו המלא היה מתתיהו זאב חיים. כי אכן שם זה נוסף לו בשלב מאוחר יותר על פי עצת מרן החזון איש, היה זה כאשר נפל למשכב, הוסיפו לו את השם כסגולה, וזכה מאז לעוד שנות חיים.

והיה רבינו מספר שכאשר הגיע לגיל מצוות הגיע רבי נותתיהו להשתתף בשמחת הבר מצוה והביא לו במתנה ספר מסילת ישרים, וחתם בשם "מתתיהו זאב חיים", וכמו כן עוד זכר שבשם זה היה נקרא כשהיה מתכבד לעלות לתורה.

ביקש להחזיר ספר של הישיבה

סיפר רבי מאיר שטיגל - בנו הצעיר של רבי נותתיהו:

באחד הימים ניגש אלי רבינו ובפיו בקשה 'מוזרה': יש בביתי ספר 'מי נפתוח' על מסכת יבמות, הנושא את שמה של ישיבת 'בית יוסף', איני זוכר אם קיבלתי אותו להשאלה או במתנה, אך כנראה אינו שייך לי אלא הוא רכוש הישיבה, וכיון שאביך מייסד הישיבה אינו חי, תיקח את הספר ותן אותו לאחיך הגדול שיחליט מה לעשות בו.

עשיתי כמצוותו, לקחתי את הספר והבאתי אותו לאחי ר' יוסף, והוא מיד אמר שאין לו צורך, ולאף אחד מהיורשים אין בו צורך, והכי תועלת לספר תהיה אם ישאר בביתו של רבינו...

ואכן כך עשינו, הספר שב אחר כבוד לארון הספרים של רבינו!

משמאל לימין: רבי משה, רבי מאיר, רבי יוסף - בני רבי נותתיהו זאב שטיגל זצ"ל

בגלל אבות תושיע בנים

יחסי הקירבה של רבי נותתיהו עם מרן הסטיפלער ובנו רבינו, הביאו לכך שמהלך השנים הכיר רבינו את ילדיו וחתניו של רבי נותתיהו, רבי יוסף צבי, רבי משה, רבי שמואל, רבי מאיר וכן חלק מחתניו החשובים, רבי נחום לסמן ורבי יצחק דוד זלניק.

נציין, כי במשך השנים נעשה רבינו מחותן עם רבי נותתיהו, כאשר נכדו הקרוי על שמו, הגאון רבי נותתיהו זאב ב"ר מאיר שטיגל נשא את נכדת רבינו, בת חתנו הג"ר יהושע צביון. וכמו כן נכד רבינו

הג"ר יעקב ישראל בהג"ר דוד אפשטיין נשא את נינת רבי נותתיהו, נכדת בנו הג"ר משה שטיגל, בת חתנו הגרצ"י (ב"ר יעקב) אדלשטיין שליט"א.

משמאל לימין: רבי משה שטיגל, רבינו, רבי יעקב אדלשטיין, ולהבח"ח בנו רבי צבי יהודה

ברכת יש"כ לבנו הגאון רבי מאיר שטיגל שליט"א, ולנכדו של רבי נותתיהו - רבי מיכאל אריה ב"ר יוסף צבי שטיגל שליט"א על עזרתם הרבה בהכנת המאמר

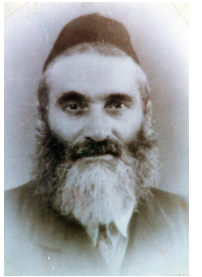
חלקו ב'עלייה לארץ הקודש'

רבי נותתיהו זצ"ל הכיר את מרן הסטיפלער מבחרותו, עת ישבו יחד כתלמידים בישיבתו של ה'סבא' מנובהרדוק, וכבר שם נבטו בו גרעיני הרצון לייסד ישיבה כרוחו של רבם ה'סבא'. בשלב מסוים הוא אף סיכם עם הסטיפלער שאם יזכה לעלות לארץ ישראל ולייסד ישיבה, ישמש הסטיפלער כראש ישיבה.

ואכן רבי נותתיהו עלה לארץ ישראל כ'תייר' זמני, כשהוא משאיר את משפחתו בגולה בניכר, והחל לחפש אחר מקום מתאים לייסד בו ישיבה בישראל. ה'תייר' המשיך לשהות בארץ גם בהמשך כאשר פג תוקף הרשיון לשהות בארץ, הוא בטח בקונו ונותר 'שוהה בלתי חוקי' והמשיך במאמציו לייסד ישיבה.

ואכן הוא זכה להיות מקים עולה של תורה, לייסד את הישיבה הראשונה בעיר בני ברק, ולאחר מספר שנים - בחודש אדר שנת תרצ"ד - זכה לחגוג את מעמד הנחת אבן הפינה לישיבתו 'בית יוסף' בשכונת גבעת רוקח בעיר בני ברק.

במקביל לא נח ולא שקט רבי נותתיהו, והחל מיד לפתוח במאמצים להעלות לארץ הקודש את מרן הסטיפלער ומשפחתו כדי שיעמוד בראשות הישיבה, כפי התוכנית מאז. הוא שיגר אליו מכתב בו הוא מספר על ההתפתחות וכתב שהוא דואג לו לרשיון עליה לארץ ישראל עם משפחתו, הסטיפלער אכן נענה ברצון, - ובחודש ניסן תרצ"ד דרכו רגליו על ארץ הקודש יחד עם רעייתו וילדיו.

רבי נותתיהו זאב שטיגל

מתל אביב לבני ברק

גם זכות בואו של מרן החזון איש להתגורר בעיר בני ברק, נזקפת לזכותו של רבי נותתיהו, כפי שסיפר רבינו: כאשר עלה ארצה מרן החזון איש, החל להתגורר בעיר תל אביב, וכאשר נודע הדבר לרבי נותתיהו, הלך אליו והפציר בו להעתיק את משכנו לעיר בני ברק. החזון איש קיבל את הדברים, כך זכתה העיר בני ברק להיות משכנה של מרן זללה"ה.

ישיבת 'בית יוסף'

כחלק ממישרת ראשות הישיבה שקיבל על עצמו הסטיפלער בישיבת 'בית יוסף', קיבל גם דירה למגורים בבנין הישיבה, ברחוב סלנט מספר 7. רבי נותתיהו ומשפחתו התגוררו בדירה התחתונה, ומשפחת קניבסקי בדירה מעל. גם שמחת ה'בר מצוה' של רבינו התקיימה בהיכל הישיבה.

לימים כאשר נפתחו ישיבות חדשות בבני ברק, התמעטו התלמידים בישיבה, ורבי נותתיהו היה נוסע לחפש תלמידים.

רבינו אף זכר לספר, עובדא די משעשעת שהיה עם רבי נותתיהו:

היה זה כאשר נסע לכמה מושבות בהם התגוררו משפחות פשוטות שומרי מסורת, והצליח לשכנע את ההורים לשלוח את הבן לישיבה, והביא אז עשר תלמידים חדשים. והנה עם סיום הזמן חזרו התלמידים לביתם, ו...לא שבו.

הזמן החדש ורבי נותתיהו מבחין כי חסר קבוצת תלמידים, הוא נסע לאחד הבתים ושאל מה קרה, וההורים - שלא היה בני תורה רק אנשים פשוטים שחיו

בעניות מרובה - השיבו בפשטות: הפרוטה לא מצויה אצלנו, כל זמן שהבן שהה בישיבה ולן ואכל שם, הרי טוב לנו וטוב לו, אבל להחזיק אותו בבית כשאינו עובד אין לנו אפשרות, ולכן חיתנו אותו, והוא עובד לפרנסתו... רבי נותתיהו היה מופתע, אך להוותו הוא קיבל תשובה דומה מהורים נוספים...

רבינו יושב סמוך לבימה בביתו, בעת 'קריאת התורה', כאשר נכדו של רבי נותתיהו - רבי מיכאל אריה שטיגל שליט"א משמש כבעל קורא

ישיבת 'בית נותתיהו'

ובשלב מסוים הישיבה נסגרה, והסטיפלער אף עבר לדירה אחרת, ואחרי פטירת רבי נותתיהו הוסב הבנין לישיבה שנקרא על שמו 'בית נותתיהו' על שמו, בראשות הגאון רבי ברוך יוסבקר זצ"ל.